Total Pages—3

PG/IS/SANS/105/24

M.A. 1st Semester Examination, 2024

SANSKRIT

PAPER – SANS-105

Full Marks : 50

Time : 2 hours

Answer **all** questions

The figures in the right hand margin indicate marks

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable

सर्वे प्रश्नाः संस्कृतेनैव समाधेयाः

विभाग–क

1. एकः प्रश्नः समाधेयः – 10 × 1

(क) सांख्यानुसारं प्रमाणं कतिविधं ? तेषु किमपि प्रमाणमेकमालोचनीयम् ।

(*Turn Over*)

(ख) सांख्यसम्मतं सत्कार्यवादः आलोच्यताम् ।

2. द्वयोर्व्याख्या कार्या – 5 × 2

(क) मूलप्रकृतिरविकृतिर्महदाद्याः प्रकृतिविकृतयः सप्त ।
षोडशकस्तु विकारो न प्रकृतिर्न विकृतिः पुरूषः ॥

(ख) अतिदूरात् सामीप्यादिन्द्रियघातान्मनोऽनवस्थानात् ।
सौक्ष्म्याद् व्यवधानात्, अभिभवात्, समानाभिहाराच्च ॥

(ग) जन्ममरणकरणानां प्रतिनियमादयुगपत् प्रवृत्तेश्च ।
पुरूषबहुत्वं सिद्धं त्रैगुण्यविपर्ययाच्चैव ॥

विभाग–ख

3. एकः प्रश्नः समाधेय :– 10 × 1

(क) शब्दानुशासनस्य मुख्यप्रयोजनानि भाष्यदिशा निरूप्यन्ताम् ।

(ख) शब्दानामुपदेशप्रक्रिया पतञ्जलिदिशा वर्ण्यताम् ।

4. द्वयोर्व्याख्या कार्या – 5 × 2

(क) अथ शब्दानुशासनम् ।

(ख) प्रतीतपदार्थको लोके ध्वनिः शब्द इत्युच्यते ।

(ग) चत्वारि शृङ्गा त्रयो अस्य पादाः
द्वे शीर्षे सप्त हस्तासो अस्य ।
त्रिधा बद्धो वृषभो रोरवीति
महो देवो मर्त्यां आविवेश ।।

[Internal Assessment — 10 Marks]